

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain
27 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia. Ehdotuksen mukaan kunnallinen luottamushenkilöeläke, joka maksetaan kertasuorituksena, ei vaikuta vähentävästi maksettavan työttömyyspäivärahan määrään.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia on tarkoitus soveltaa työttömyyspäivärahoihin, jotka maksetaan 1 päivästä tammikuuta 1996 lukien.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Työttömyysturvalain (602/84) 27 §:n 1 momentin mukaan, jos henkilö saa muuta kuin 5 §:ssä tarkoitettua lakisääteistä etuutta tai jos hän saa kansaneläkettä kansaneläkelain (347/56) 22 §:n 2 momentin perusteella, hänen täysimääräisen peruspäivärahansa määrää tai hänelle maksettavaa ansioon suhteutettua päivärahaa vähennetään etuuden määrällä. Työttömyysturvalain 27 §:n 1 momentti sisältää listan niin sanotuista suojaetuksista, joita ei vähennetä päivärahasta.

Kunnallisten luottamushenkilöiden eläkelaki (578/77) kumottiin 6 päivänä marraskuuta 1992 annetulla lailla (981/92), joka tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993. Lain 2 §:n mukaan ne kunnallisten luottamushenkilöiden eläkelain mukaiset eläkkeet, jotka ovat alkaneet ennen lain voimaantuloa, suoritetaan edelleen. Sanotun pykälän mukaan eläkelaitoksen valtuuskunta voi kuitenkin päättää, että eläkkeet tai osa niistä suoritetaan luottamushenkilöille kertakorvauksena valtuuskunnan vahvistamien perusteiden mukaan. Ne luottamushenkilöeläkkeet, jotka ovat karttuneet 31 päivään joulukuuta 1992 mennessä, maksetaan luottamushenkilöille, kun he täyttävät eläkeikänsä tai tulisivat sitä

ennen työkyvyttömäksi. Eläkettä ei enää karttu vuoden 1992 jälkeisistä luottamustehtävistä. Myös nämä eläkkeet voitiin lain 3 §:n mukaan eläkelaitoksen valtuuskunnan päätöksellä suorittaa kertakorvauksina ennen varsinaista eläketapahtumaa.

Kuntien eläkevakuutuksen valtuuskunta päätti 16 päivänä kesäkuuta 1994 pitämässään kokouksessa maksaa kaikki alkaneet ja karttuneet luottamushenkilöiden eläkelain mukaiset eläkkeet kertasuorituksena vuoden 1996 aikana. Varsinaisen periaatteen lisäksi valtuuskunta hyväksyi kertasuorituksen laskentaperusteet ja jäsenyhteisöjen maksuja koskevan menettelyn. Edelleen päätettiin, että kertasuoritus maksetaan vain, jos sen määrä on vähintään 50 markkaa. Asiaan liittyvät käytännön järjestelyt jätettiin eläkelaitoksen hallituksen päätettäväksi.

Edellä mainittua luottamushenkilöiden eläkkeitä koskevaa lakia valmisteltaessa ja eläkkeiden kertasuorituksesta päätettäessä ei asiakirjojen perusteella ole ollut esillä kertasuorituksen vaikutus työttömyyspäivärahaan tai muuhun sosiaalietuuteen. Työttömyysturvalain voimassa olevien säännösten perusteella kunnallinen luottamushenkilöeläke on otettava huomioon työttömyyspäivärahaa maksettaessa. Kysymyksessä on työttömyysturvalain 27 §:ssä tarkoitettu lakisääte-

nen etuus. Etuuden lakisääteisyttä arvioitaessa ei merkitystä ole sillä, että eläke maksetaan kertasuorituksena, koska kunnallisten luottamushenkilöeläkkeiden kumoamisesta annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaan eläkkeet tai osa eläkkeistä voidaan maksaa myös ennen eläketapahtumaa. Työttömyysturvalaissa ei toisaalta ole erityistä säännöstä kertasuorituksena maksettavan eläkkeen jakottamisesta vastaavalla tavalla, kuin työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 13 kohdan perusteella esimerkiksi jaksotetaan työsuhteen päättyessä maksettu etuus. Näin ollen kertasuorituksena maksettu eläke otetaan huomioon työttömyyspäivärahaa maksettaessa työttömyysturvalain 27 §:n mukaisesti sen kuukauden aikana, jona se on maksettu.

Työttömyyspäivärahaa maksetaan työttömyysturvalain tarkoituksen mukaisesti työttömän työnhakijan toimeentulon turvaamiseksi ja työttömyydestä aiheutuvien taloudellisten menetysten korvaamiseksi tai lieventämiseksi. Työttömyysturva kompensoi tiettyihin laissa määriteltyihin rajoihin saakka sitä taloudellista menetystä, jonka työttömyys on aiheuttanut. Jos maksettavan eläkkeen määrä jää pienemmäksi kuin henkilölle maksettavan työttömyyspäivärahan määrä, hänelle maksetaan työttömyyspäivärahaa myös siltä kuukaudelta, jona eläke on makssu. Tällöin maksettavaksi tulee työttömyyspäivärahan ja eläkkeen markkamääräinen erotus. Jos eläkkeen määrä on suurempi kuin työttömyyspäivärahan määrä, ei työttömyysturva makseta sen kuukauden aikana, jona eläke maksetaan. Pelkästään yhden kuukauden ajalta suoritettu päivärahahan epäminen sillä perusteella, että vähennettävän etuuden vuoksi päivärahaa ei jää maksettavaksi, ei vie henkilöltä oikeutta eläkkeen niin sanottuun tulevaan aikaan.

Myös muut työttömyysturvalain 27 §:ssä tai 27 a §:ssä tarkoitetut etuudet, jotka eivät ole työttömyyspäivärahan saamista kokonaan estäviä ja jotka eivät ole lain 27 §:ssä niin sanottujen suojattujen etuuksien listalla, vähennetään maksussa olevasta päivärahasta. Näitä ovat muun muassa lasten kotihoidon tuen perusosa ja sisaruskorotus, osa-aika- ja osatyökyvyttömyyseläke sekä osittaisen työkyvyttömyyden perusteella maksetut erityiset etuudet kuten muun muassa tapaturmavakuutuslain (608/48) mukainen tapaturmaeläke ja liikennevakuutuslain (279/59) mukainen korvaus henkilövahingosta.

Lakisääteiset etuudet, jotka eivät vähennä

työttömyyspäivärahaa, on lueteltu lain 27 §:ssä. Nämä ovat yleensä joko perustoitteentulon turvaamiseen tai erilaisten kustannusten, haitan taikka vahingon korvaamiseen tarkoitettuja lakisääteisiä etuuksia. Myös rekisteröidyt lisäeläkkeet vähennetään päivärahasta. Rekisteröimätön lisäeläke vähennetään, jos kysymys on työnantajan rahoittamasta etuudesta.

Kunnallinen luottamushenkilöeläke eräänny maksettavaksi kertasuorituksena vuoden 1996 aikana. Kertasuoritus vaikuttaa tai saattaa vaikuttaa kertasuorituksen saajan eri sosiaaliturvaetuuksiin siten, että se otetaan joko yhteensovituksessa tai tarveharkinnassa tulona huomioon. Siten kertasuoritus otetaan tulona huomioon muun muassa sosiaalihuoltolain (710/82) mukaista toimeentulotukea, sotilasavustuslain (566/48) mukaista sotilasavustusta ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain (24/85) mukaista lisäosaa määrättäessä. Jotta kertasuoritus ei vaikuttaisi työttömän asemaan työttömyyspäivärahan suhteen, ehdotetaan, ettei kertasuoritusta yhteensovittaisi työttömyyspäivärahan kanssa. Kertasuorituksen saaja ei itse voi pääsääntöisesti vaikuttaa etuuden maksamisajankohtaan tai siihen, onko hän työtön silloin, kun etuus eräänny maksettavaksi. Edellä esitetyn vuoksi ehdotetaan lain 27 §:n 1 momenttiin lisättäväksi luottamushenkilöeläkkeiden kertasuorituksia koskeva uusi kohta. Sen mukaisesti luottamushenkilöeläke, joka maksetaan kertasuorituksena, ei vähentäisi henkilölle maksettavan työttömyyspäivärahan määrää. Koska työvoimapolitiittisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain (763/90) 18 §:ssä, joka koskee vähennettyä koulutustukea, on viittaus työttömyysturvalain 27 §:ään, koskisi ehdotettu muutos myös työvoimakoulutuksen koulutustukia.

Lainmuutos on tarkoitettu koskemaan vain nyt mainittuja etuuksia, eikä myöskään työttömyysturvalain saamisen yleisiä tai erityisiä perusteita ole tarkoitus muilta osin muuttaa. Muiden lain 27 §:ssä tarkoitettujen lakisääteisten vähennettävien etuuksien osalta tehtävää yhteensovitusta ei ole tarkoitus lieventää.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Kunnallisten luottamushenkilöeläkkeiden kertasuorittaminen koskee arviolta yhteensä noin 295 000 henkilöä. Maksussaolevia, kertasuorituksena maksettavaksi aiottavia luotta-

mushenkilöeläkkeitä on noin 16 500 kappaletta. Vastaisia luottamushenkilöeläkkeitä on yhteensä noin 278 000 kappaletta, joista kuitenkin noin 36 000 kappaletta on alle 50 markan suuruisia, joten maksettavaksi tulee arviolta hieman yli 240 000 vastaista eläkettä.

Maksussa olevien luottamushenkilöeläkkeiden kertasuoritusten yhteenlaskettu markkamäärä on noin 295 milj. markkaa. Näin ollen maksussa olevien eläkkeiden kertasuoritusten keskikoko on noin 18 000 markkaa ja vastaisten eläkkeiden maksettavien kertasuoritusten keskikoko puolestaan noin 2 600 markkaa.

Tietoa ei ole saatavissa siitä, kuinka moni kyseisen kertasuorituksena maksettavan luottamushenkilöeläkkeen saajista on työttömänä vuoden 1996 aikana sinä ajankohtana, jolloin kyseinen etuus erääntyy maksettavaksi ja joilla on oikeus saada työttömyyspäivärahaa. Pääsääntöisesti kyseisen etuuden saajien voidaan olettaa olevan työttömyyskassojen jäseniä, jolloin etuuden vähentävä vaikutus tulisi ilman kyseistä ehdotettua lainmuutosta huomioonotetuksi ansioon suhteutettua päivärahaa maksettaessa. Lisäksi voidaan olettaa, että mitä suuremmasta etuudesta on kysymys, sen suuremmalla todennäköisyydellä hän ei ole työtön, kun kyseinen etuus hänelle vuoden 1996 aikana kertasuorituksena maksetaan.

Jos arvioidaan, että kyseisen etuuden saajista on työttöminä yhtä suuri osuus kuin työvoimasta keskimäärin (noin 16—17 %), on vuoden 1996 aikana työttömiä kyseisen etuuden saajia arviolta noin 40 000 henkilöä. Tällöin työttömyysturvan lisämenot olisivat arviolta yhteensä noin 105 milj. markkaa, josta valtion osuus on noin 65 milj. markkaa. Todennäköistä lienee kuitenkin se, että työttöminä kyseisen etuuden saajia on edellä todettua vähemmän silloin, kun kyseinen etuus maksetaan. Mikäli työttömänä

kyseisen etuuden saajana vuoden 1996 aikana on puolet edellä todetusta määrästä silloin kun etuus maksetaan eli 20 000, ovat työttömyysturvan lisämenot noin 52 milj. markkaa, josta valtion osuus on noin 32 milj. markkaa. Arviot on tehty oletuksella, että henkilölle maksettava keskimääräinen työttömyyspäiväraha kuukaudessa olisi noin 4 644 markkaa ja luottamushenkilöeläkkeenä kertasuorituksena maksettava keskimääräinen määrä olisi noin 2 600 markkaa kuukaudessa. Työttömyyden keston on oletettu olevan keskimäärin noin puoli vuotta. Lisäksi on oletettu, että henkilöt ovat kokonaan työttömiä silloin, kun etuus maksetaan. Ilman muutosta maksettavan työttömyyspäivärahan keskimääräinen määrä olisi noin 2 044 markkaa kuukaudessa, kun se mahdollisen muutoksen jälkeen on keskimäärin noin 4 644 markkaa kuukaudessa.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia on tarkoitus soveltaa päivärahoihin, jotka maksetaan 1 päivästä tammikuuta 1996 lukien.

5. Säättämisyjärjestys

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentissa tarkoitettuun perustoimeentulon turvaan, joten lakiesitys voidaan säätää valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työttömyysturvalain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 27 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 11 päivänä tammikuuta 1985, 27 päivänä helmikuuta 1987, 9 päivänä helmikuuta 1990 ja 30 päivänä joulukuuta 1992 annetuilla laeilla (34/85, 226/87, 98/90 ja 1651/92), uusi 16 kohta seuraavasti:

27 § Sosiaalietuuksien vaikutus työttömyyspäivärahaan

Jos henkilö saa muuta kuin 5 §:ssä tarkoitettua lakisääteistä etuutta tai jos hän saa kansaneläkettä kansaneläkelain 22 §:n 2 momentin perusteella, hänen täysimääräisen peruspäivärahansa määrää tai hänelle maksettavaa ansioon suhteutettua päivärahaa vähennetään etuuden määrällä. Tällöin ei kuitenkaan seuraavia eläkkeitä ja sosiaalietuusia oteta huomioon:

16) kunnallisten luottamushenkilöiden elä-

kelain (578/77) perusteella karttunut ja kunnallisten luottamushenkilöiden eläkelain kumoamisesta annetun lain (981/92) perusteella kertasuorituksena maksettava luottamushenkilöeläke.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1996. Lakia sovelletaan päivärahoihin, jotka maksetaan 1 päivästä tammikuuta 1996 lukien.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 10 päivänä toukokuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*